

Naar een nieuw klimaat van vrede

△ Obama inspireert ook op de Vredeswerkdag

“Das Morgenrot für eine bessere Zeit kommt aber nicht wie das Morgenrot nach einer durchschlafener Nacht.” Het morgenrood van een nieuwe betere tijd komt niet als het morgenrood van een nacht die men slapend heeft doorgebracht. Mooie, motiverende woorden die de Oost-Duitse zanger Wolf Biermann in 1976 uitsprak, kort voor hij de DDR (Oost-Duitsland) werd uitgezet.

Het woordje *naar* in het motto ‘Naar een nieuw klimaat van vrede’ wil iets vergelijkbaars zeggen. Het nieuwe vredesklimaat zal er niet zomaar komen, het zal ons niet op een presenteerblaadje aangeboden worden, niet als het morgenrood na een nacht die men rustig slapend heeft doorgebracht. Als we bij IKV en Pax Christi iets geleerd hebben van jaren, nee van decennia vredeswerk, is het wel dat het inspanning, volharding en hoop vraagt – en dat daarin zelfs de

nacht(rust) niet altijd heilig is. Een klimaat van vrede is het geheel van relevante opvattingen, houdingen en gedragingen in een gemeenschap, die het mogelijk maken te werken aan vrede. Van politieke leiders tot en met mensen zoals u en ik. Want ook u kunt een *agent of change* zijn: iemand die bijdraagt aan veranderingsprocessen. Het we in *Yes we can* van de Amerikaanse president Barack Obama slaat niet op de staat, de regering, de politiek of de markt; we, dat zijn

wij. Het gaat over burgers die samen iets willen en samen iets kunnen. Mensen die op weg kunnen gaan naar een nieuw klimaat.

De inspanning die wij als Nederlandse vredeswerkers leveren, staat in geen verhouding tot het werk van onze partners, de mensen die te midden van oorlog, geweld en dictatuur het vol blijven houden naar rechtvaardigheid, vrede en democratie te streven. Daar maken burgers echt een verschil. Onze bijdrage blijkt voor veel van onze partnervredesactivisten wel heel belangrijk te zijn. Het is een diep geworteld besef in onze organisatie dat onze kracht zit in de kwaliteit van de samenwerking met onze partners. Deze ervaring van het belang van een doorleefd partnerschap delen wij natuurlijk met die vele duizenden Nederlanders die jaren geïnvesteerd hebben in parochiebanden, gemeentecontacten, scholenbanden, stedenbanden of jongerenprogramma's. Eenzelfde inzet en volharding zien we nu ook terug in de vele lokale initiatieven die bruggen slaan tussen burgers en groepen in de eigen wijk of gemeente.

Wat volharding vermag, hebben we ook gezien tijdens de jaren van de Koude Oorlog. Wie had gedacht dat de dissidenten in onder andere de DDR en Tsjecho-Slowakije, die we in de jaren zeventig steunden, in 1989 een vreedzame beëindiging van de dictatuur mogelijk zouden maken? Volharding is één van de belangrijkste kenmerken van het vredeswerk. Een Palestijnse vredesactivist werd ge-

vraagd hoe hij het vol wist te houden, zo zonder enig perspectief op vrede in het Midden-Oosten. Hij gaf ons het antwoord dat we hoorden in Warschaupactlanden, in Bosnië, in Colombia, Soedan en elders: “Opgeven is gewoon geen optie. Zo lang er oorlog is, moeten we blijven streven naar vrede.”

Hoop, al is het tegen de klippen op, klinkt uit die woorden. In het dagelijkse taalgebruik wordt ‘hoop’ als een veel minder krachtig begrip gezien dan ‘optimisme’. Als men hoopt dat het beter zal gaan, lijkt dat te betekenen dat men er weinig vertrouwen in heeft. Maar in het taalgebruik van de christelijke traditie waar IKV Pax Christi in wortelt, is ‘hoop’ juist een krachtig begrip. Tegen het cynisme in, tegen de logica van macht en geweld, soms zelfs tegen beter weten in, biedt hoop een mogelijkheid om vol te houden. Hoop moet en zal een opening bieden voor een weg uit de ellende, een weg naar een nieuw klimaat van vrede. Het nieuwe vredesklimaat komt niet als het morgenrood van een slapend doorgebrachte nacht... Het zal er alleen komen met heel veel inspanning, met heel veel volharding en als we de hoop levend houden.

Dion van den Berg, Juul Muller, Jan Jaap van Oosterzee, Edwin Ruigrok en Femke Rongen

▽ Het morgenrood bij de Berlijnse Muur

Knettergek tegen Wilders

Ella Vogelaar en de vijf gouden regels van de Dappermarkt, voor succesvol samenleven in de Vogelaarwijken.

▷ Pagina 2

Defensie kan het niet alleen

Minister Eimert van Middelkoop geeft zijn visie op een nieuw klimaat van vrede

▷ Pagina 3

Bende van vier

Kernwapens de wereld uit zeggen diverse prominente oud-politici. Doe mee met de actie.

▷ Pagina 5

Naar een nieuw klimaat in de oude stadswijken

Op dezelfde dag dat de Amerikaanse president Obama in Caïro een poging deed een nieuwe brug te slaan tussen de Westerse en Arabische wereld, tussen christenen, joden en moslims, gaven in Nederland één op de zeven mensen, die gingen stemmen hun stem aan Wilders, wiens hoofddoel is de zogenaamde islamisering van Nederland te stoppen. Voor Ella Vogelaar, oud-minister voor Wonen, wijken en Integratie een teleurstellend resultaat van de Europese Verkiezingen.

“Ik hoop dat de Vredesweek 2009 er aan bijdraagt dat er in ons land een nieuw klimaat van vrede tot stand komt, waarin we een gedeelde toekomst opbouwen ongeacht onze etniciteit, sekse, seksuele voorkeur en religie. Ik heb in de tijd toen ik als minister verantwoordelijk was voor de wijken, steeds gezegd: We hebben zeker acht á tien jaar

nodig om veranderingen tot stand te brengen.” Tijd die haar als minister niet gegund werd en die voor veel van de aanhangers van Wilders te ver in de toekomst ligt.

Met het aantreden van het kabinet Balkenende IV in 2007 was het Ella Vogelaar die een nieuwe wind liet waaien na de jaren van

Rita Verdonk. Haar uitspraken dat de islamitische cultuur zich zo diepgaand in de Nederlandse samenleving nestelt, dat op de lange duur kan worden gesproken van een land dat uitgaat van een ‘joods-christelijke-islamitische traditie’, kwamen haar op een uitval van Geert Wilders te staan. Hij noemde haar knettergek. Na haar aftreden schreef ze het boek ‘Twintig maanden knettergek – Dagboek van een ministerschap’.

Voor de Vredeskrant schreef Ella Vogelaar een stuk over een bezoek aan een van de Vogelaarwijken, de Amsterdamse Dappermarkt.

Het geheim van de Dappermarkt

Enige tijd geleden was ik op uitnodiging van het Centraal Joods Overleg in Amsterdam aanwezig op een bijeenkomst in Amsterdam-Oost. Het vreedzaam samenleven en samenwerken van mensen met zeer verschillende roots, wat betreft etniciteit, cultuur en religie, meer in het bijzonder joden en moslims, centraal stond. Het succes van de Dappermarkt, waar standhouders met meer dan 40 verschillende roots vreedzaam en succesvol hun producten verkopen aan klanten met meer dan honderd verschillende achtergronden.

Aan het eind van de avond waren we het er over eens dat het geheim van de Dappermarkt bestaat uit vijf gouden regels:

- Formuleer een gedeeld belang.
- Kennen en gekend worden.
- Leiderschap tonen, ergens voor gaan.
- Verbinding maken.
- Successen vieren.

Formuleer een gedeeld belang

Alle standhouders op de Dappermarkt willen een schone en veilige markt, waar mensen graag naar toekomen, want dan verdienen zij een goede boterham. Dat gedeelde belang kan ook zijn met een groep bewoners er voor zorgen dat je eigen buurt schoon, heel en veilig is, of dat je kinderen naar een school gaan waar ze goed leren en het kind een veilige omgeving wordt geboden.

Kennen en gekend worden

Op de Dappermarkt worden iedere morgen bij het begin van de markt door de marktmeester alle namen van de standhouders van die dag opgelezen. Iedereen kent elkaar daardoor bij naam, niemand is anoniem. Veel burens kennen elkaar niet en blijven dus vreemden voor elkaar. Het spreekwoord onbekend maakt onbemind, spreekt boekdelen. Als de onbekende dan ook nog anders is, kan dat een bron van angst vormen. Daarom is het zo belangrijk, ontmoeting tussen mensen met verschillende achtergrond te organiseren, in de buurt, op school, op het werk.

De Dappermarkt werd vorig jaar verkozen tot de beste markt van Nederland ▲

Leiderschap tonen

De voorzitter van de vereniging van de marktkooplieden op de Dappermarkt en de coördinator ambulante handel van de gemeente vormen een gouden duo. Zij gaan er voor om van de Dappermarkt de mooiste markt van Amsterdam, nee van heel Nederland te maken.

Ze inspireren de standhouders en accepteren niet zo maar dat een goed idee niet gerealiseerd kan worden, omdat er bureaucratische regels in de weg staan. In de 40 Vogelaarwijken heb ik gezien hoe belangrijk het is dat er mensen zijn die leiderschap tonen: buurtbewoners, maar ook wijkagenten, directeuren van basisscholen, directeuren van woningcorporaties en wethouders/ambtenaren van de gemeente.

Verbinding maken

De leidende mensen op de Dappermarkt beseffen als geen ander dat ze moeten samenwerken met allerlei instanties om de markt tot een duurzaam succes te maken. Ze hebben de gemeente nodig om er voor te zorgen dat er iedere dag meerdere keren wordt

schoongemaakt. Dat de politie regelmatig surveilleert en er onmiddellijk is als zich een incident voordoet, want ook op de Dappermarkt lopen niet alleen maar heilige boontjes rond.

Dat geldt ook als we mensen die werkloos zijn of jongeren die zonder diploma de school hebben verlaten weer een nieuwe kans willen geven. Die mensen hebben vaak meerdere problemen en worden nu te vaak van loket naar loket gestuurd. Al die organisaties moeten beter samenwerken.

Successen vieren

Een verandering tot stand te brengen, op de markt, in je buurt, op je werk, waar dan ook, is vaak een kwestie van lange adem. Om jarenlang iedere dag weer die energie op te brengen is het belangrijk om regelmatig successen te vieren. Om te laten zien welke verbeteringen er al wel gerealiseerd zijn, dat geeft nieuwe inspiratie.

Ella Vogelaar
Oud minister voor Wonen, wijken
en Integratie

Column

Buurman

Als het weer het maar enigszins toelaat zit hij voor de deur van zijn huisje. Een krasse knar, in termen van Koot en Bie, van dik in de zeventig.

“Zo laat nog op pad?” of “Jij bent er vroeg bij”, klinkt het over het hekje als ik langs loop. Buurman ziet de komende en gaande mens nu al heel wat jaren en hij heeft de buurt zien veranderen. Over het hekje bespreken wij doorgaans de dag en wat zich zoal voordoet in de buurt.

Zo bespreken we ook de nieuwe bestemming van het verderop gelegen verzorgingshuis. Het wordt een huis voor oudere druggebruikers. De buurt staat op stelten door hun komst. “Gaat u naar de voorlichtingsbijeenkomst?”, vraag ik Buurman. “Mij niet gezien!”, zegt hij. “Ik weet precies hoe het gaat: altijd dezelfde met hun grote bek. Ze spreken zogenaamd namens anderen, maar ze horen vooral zichzelf.”

Nieuwsgierig vraag ik: “Maar hoe vindt u het dat zij hier komen wonen?”

“Ieder mens heeft recht op een dak boven zijn hoofd”, meent Buurman. “Het zullen vast niet allemaal lieverdjes zijn, maar dat zijn wij hier in het straatje ook niet. Laten we gewoon maar eens kijken hoe het gaat.”

De voorlichtingsbijeenkomst verloopt ruomroerig, het gaat zoals Buurman had voorspeld. “Toch jammer”, peins ik te midden van het tumult. “Jammer, dat Buurman zijn stem niet laat horen.”

En dan zijn de nieuwe burens er. Buurman wacht mij bij het hekje op. “Nou, ik ben wezen kijken. Aardige jongens, ze hebben me het huis laten zien. Weet je trouwens dat de mannen van de aanleunwoningen er hun kaartje leggen?”

In de weken erna breidt het nieuwsbulletin zich uit: Buurman heeft geadviseerd over het winkeltje dat ze geopend hebben, is gaan eten in het restaurantje van het huis. “Die jongens doen zo hun best om de boel daar op orde te houden.”

Bij de officiële opening van het project, dat de naam ‘Woodstock’ draagt, is Buurman natuurlijk van de partij. Deze keer zitten we gezellig naast elkaar. Buurman kijkt het allemaal eens aan en zegt: “Het kan allemaal niet op, hè! Dit feest zal wel een slordige duit gekost hebben. En wat hebben ze de kamers mooi opgeknapt. Kijk, ik gun het die jongens echt. Maar als ik dan terug denk aan hoe die oudjes erbij zaten...”. Buurman is even stil en kijkt mij aan. “Het doet mij pijn, dat er voor hen geen geld was.”

Te midden van het tumult van de feestelijke opening peins ik: “Buurman heeft zo zijn eigen manier om zijn stem te laten horen.”

Hilly Merx
Buurvrouw van Buurman in de
Haagse Schilderswijk
Diaconaal werker Buurt en Lukaskerk/STEK

Een gesprek met minister van Defensie Eimert van Middelkoop

‘Problemen kunnen niet alleen door militairen worden opgelost’

“Soms zijn militairen de enigen in een bepaald conflictgebied die iets aan opbouw kunnen doen”, vindt minister Eimert van Middelkoop, de eerste minister van Defensie afkomstig van de ChristenUnie. In deze Vredeskrant geeft hij zijn visie op ‘een nieuw klimaat van vrede’.

Minister op bezoek bij de troepen in Uruzgan. ▲

In het statige gebouw van het ministerie van Defensie aan het Plein in Den Haag heerst rust. Elders reikt op de dag van het interview een hoge militair de Herinneringsmedaille voor Vredesoperaties uit aan negentig militairen die in Tsjaad gewerkt hebben. Tien dagen ervoor heeft Van Middelkoop nog met de andere ministers van Defensie van Europa de missie in Tsjaad geëvalueerd. De EU-troepen hebben inmiddels het commando overgedragen aan de Verenigde Naties. Toch wil de minister niet de indruk wekken dat de Nederlandse krijgsmacht nu vooral in Afrika gaat opereren. ‘Naar een nieuw klimaat van vrede’ mag dus niet betekenen dat de krijgsmacht onder invloed van actuele ontwikkelingen drastisch omgevormd wordt. De krijgsmacht is namelijk geen organisatie die met alle winden mee kan waaien. Van Middelkoop: “Defensie is een beetje kwetsbaar voor korte baanwerk. En toch wordt aan zo’n organisatie gevraagd klaar te staan en flexibel te zijn.” De klassieke defensieve taken om het eigen grondgebied te beschermen, blijven belangrijk. Wel benadrukt Van Middelkoop dat er al lang niet meer zo’n tegenstelling is tussen Defensie en Ontwikkelingssamenwerking als sommigen denken. Sterker nog, hij vindt die samenwerking al helemaal niet nieuw meer, dat is ‘oud denken’.

Toekomstverkenningen

De ontwikkelingen in de wereld hebben volgens de minister wel degelijk consequenties voor de manier waarop de krijgsmacht inge-

richt wordt. Het ministerie van Defensie is bezig met een analyse die ze ‘Verkenningen’ noemen. Van Middelkoop: “Je moet voorbereid zijn op een wat onzekere toekomst. Sommige capaciteiten en kwaliteiten moet je rustig zo laten, ik vind dat je ze beschikbaar moet houden.” Hij doelt onder andere op het behoud van een sterke marine. Als die na de Koude Oorlog zou zijn afgeschaft, had Defensie nu weinig kunnen doen aan het beschermen van de Nederlandse koopvaardij tegen piraterij in de buurt van Somalië. Ook vindt Van Middelkoop dat we rekening moeten houden met een veel meer multipolaire wereld, met een minder dominante Amerikaanse defensie en een sterke internationale reikwijdte van landen als China en India. Tegenover deze ontwikkeling staat dat zo’n 15% van de wereld achter blijft, dat lees je bijvoorbeeld ook in boeken als *The Bottom Billion* van Paul Collier. Grote delen van Azië en Afrika blijven achter in ontwikkeling.”

Nieuw is al tien jaar oud

Een nieuw klimaat; bij Defensie is ‘nieuw’ een rekbaar begrip. Wat de minister onder relatief nieuw verstaat, is de militair-civiele samenwerking, maar ook die is al tien jaar oud. Nog iets nieuwer is de uitwerking hiervan in de drie D-benadering (Defence, Diplomacy, Development). Van Middelkoop: “We hebben natuurlijk in Afghanistan de drie D-benadering leren hanteren, de *comprehensive approach*. Dat is heel boeiend en dat doen we ook vrij goed.” Van Middelkoop pareert bij

voorbaat al de kritiek van ontwikkelingsorganisaties zoals HealthNet die de vermenging van ontwikkelingssamenwerking en defensie contraproductief vinden. Hij zegt: “Toen we met onze verlenging in Uruzgan begonnen, heb ik tegen mijn collega’s Verhagen en Koenders gezegd: “Ik wil dat jullie zo snel mogelijk een diplomatieke en OS-capaciteit in Uruzgan brengen, want de problemen in Afghanistan zijn politiek- en ontwikkelingsgerelateerd. Die kunnen niet alleen door militairen worden opgelost. Dus we zetten militairen in die weliswaar militair zijn, maar die soms de enigen zijn in een bepaald conflictgebied die wel iets aan opbouw kunnen doen, omdat alle niet gouvernementele organisaties het gewoon niet durven, het te gevaarlijk is. Daarbij is het voor Defensie nog rationeel om dat te doen om je doelen te verwezenlijken.”

In een nieuw klimaat past geen doofpot

Van Middelkoop presenteert Defensie als een lerende organisatie. Door de inzet van Defensie in Afghanistan leert de organisatie weer andere dingen dan door de inzet in Afrika. Gevraagd naar wat Defensie nu sinds Srebrenica anders doet, veert de minister op. “Er is geen sprake van dat het ministerie van Defensie zou worden aangestuurd door een post-Srebrenica trauma, dat is echt overwonnen! Gewoon door in de praktijk zichzelf te bewijzen als een moderne krijgsmacht en ook door zeer transparant te worden. Een deel van mijn trots is dat ik al anderhalf jaar het woord ‘doofpot’ niet meer heb gehoord. Dat hoort bij een moderne krijgsmacht en ook de ruiterslike erkenning dat we uit die periode lessen hebben getrokken.” Spreken over het S-woord (Srebrenica) is volgens de minister bijna een verouderde opmerking.

Defensie en ontwikkelingssamenwerking

Van Middelkoop: “We proberen in het kabinet, ik doe dat samen met minister Koenders, een antwoord te geven op problemen in landen die ver achter blijven in ontwikkeling, bijvoorbeeld in Burundi. Dat is een ontwikkelingsuitdaging waar ook Defensie een rol in kan spelen. Als minister Koenders tot de conclusie komt dat *good governance* in de sfeer van leger aandacht verdient, dan zijn wij beschikbaar om daar een bijdrage aan te leveren. Dan gaat het niet over de inzet van Nederlandse militairen, want dat begrip is een beetje geïjkt op Afghanistan. Dus niet door klassiek militair optreden, maar door het zenden van mensen die bijvoorbeeld in Burundi wat langer aanwezig zijn dan de mensen die we naar Afghanistan sturen. Deze medewerkers leveren bijvoorbeeld organisatorische adviezen hoe je een ministerie van Defensie organiseert. De Nederlandse krijgsmacht kan met zijn expertise een bijdrage leveren aan de manier waarop Burundi leert zijn eigen veiligheid te garanderen. Ook in de ambtelijke militaire samenwerking is er een praktijk gegroeid dat we met elkaar samenwerken. Er loopt nu een kolonel bij Ont-

wikkelingssamenwerking, en er is een OS-specialist die hier op mijn ministerie rondloopt. Ik vind dat volstrekt normaal.”

Zelf verantwoordelijkheid dragen

Van Middelkoop gaat nog wat verder in op het voorbeeld van Burundi. “De Afrikaanse Unie (AU) is een belangrijke partner. Het is niet te vergelijken met de EU, maar ik heb er wel respect voor. In de Afrikaanse Unie is men bezig met de opbouw van een aantal brigades. Daarvan is eigenlijk de boodschap: ‘Wij willen proberen om zélf de verantwoordelijkheid te dragen voor de veiligheidsstructuren binnen Afrika’. Ze doen dat veel goedkoper dan wij dat doen, dat is evident. Dus voor ons is het ook *pennywise* om daar in te investeren. En wij hebben ook mensen zitten in Addis Abeba, Ethiopië die bij de AU expertise aanleveren. Niet alleen Nederland ook de EU en de NAVO dragen daaraan bij. Ik vind de AU zeer de moeite waard om in te investeren, lange termijn.”

Preventie

Van Middelkoop: “Het belang ervan [van expertise overdragen aan een land als Burundi – red] is dat je echt preventief bezig bent. Dat is lastig. Je zult nooit weten of de inzet van een bescheiden militaire capaciteit de genocide van 1994 in Rwanda had kunnen voorkomen, of een preventief ingrijpen in Somalië niet had voorkomen dat dat land ineens zou ineenstorten dat je nu een piraterijdreiging hebt. Maar het is wel de moeite waard om na te denken of je niet veel eerder ergens iets zou kunnen doen.

Werkzaam zijn in Afrikaanse landen is een specialisme dat weliswaar wat uitgebouwd mag worden, zolang de andere taken van Defensie niet in gevaar komen. Over het behouden van de kernwapentaak zwijgt de minister. Wel is hij hoopvol gestemd over de nieuwe besprekingen tussen Rusland en de Verenigde Staten op het gebied van kernwapens.

Niet met alle geweld naar vrede

We vragen ons regelmatig af hoe we vrede kunnen bereiken en wat deze vrede nu eigenlijk voorstelt. In onze antwoorden vormt geweld een belangrijke spil. We willen weg van het geweld naar een wereld waarin we onze conflicten met redelijke argumenten en met oog voor elkaars waardigheid en kwetsbaarheid uitpraten, zodanig dat ieder toekomt wat hij of zij verdient. Als er iets is dat blijft hangen na het lezen van het omvangrijke werk van Hans Achterhuis *Met alle geweld* dan is het wel dat geweld er is en er zal zijn. En dat juist het weg willen denken van geweld uiterst gewelddadige gevolgen kan hebben.

Achterhuis neemt ons mee in een ontdekkingsstocht langs de vele denkers die hem hebben doen nadenken over geweld, waarom geweld wordt ingezet en wat daartoe de randvoorwaarden zijn. Enkele auteurs hebben hem bijzonder aangegrepen: de romanschrijver J.M. Coetzee en de filosofe Hannah Arendt. Coetzee slaagt erin om persoonlijk geweld op indringende wijze te verbinden

met het geweld in de politieke context van apartheid en post-kolonialisme zonder de vaak paradoxale complexiteit van de werkelijkheid onrecht te doen. Voor Achterhuis is Zuid-Afrika de testcase voor het mogelijk succes van het werken aan een nieuw klimaat van vrede in de hele wereld. Hannah Arendt met eveneens een oog voor de complexiteit van de feitelijkheid zag het gevaar van een

▽ Geweld in Zuid-Afrika. Foto: Tebogo Letsie (IRIN News)

Foto: Frans de Waal ▲

sentimentele politiek die probeerde de werkelijkheid te reduceren tot een mythisch wereldbeeld van goed en kwaad, zoals dat de laatste jaren door Bush Jr. werd vertegenwoordigd.

Met Arendt en Coetzee aan zijn zijde wil Achterhuis duidelijk maken dat het geweld in de wereld niet eenvoudig weggeredeneerd kan worden. Hij brengt een indeling aan die duidelijk maakt hoe sterk hij zich kant tegen elke monocausale verklaring van het geweld. Ruim aandacht schenkt hij op onderzoekende wijze aan het wij-zij denken, de rol van de erkenning, de rol van de moraal en de politiek, het middel-doel schema en de 'mimetische begeerte', dat ons aanzet te begeren wat de ander begeert.

Als laatste refereert hij naar het werk van de bioloog Frans de Waal die biologische oorzaken van geweld en manieren om geweld te

dempen laat zien bij chimpansees. Graag zien we een radicale breuk tussen de mens en de aap, maar dat er sprake is van continuïteit lijkt ondertussen onmiskenbaar.

Met alle geweld is geen handboek voor een nieuw klimaat van vrede. Wat het wel doet is ons waarschuwen voor simplistische geweldloze, utopische oplossingen. Wat Hans Achterhuis, in het voetspoor van Hannah Arendt, ons vooral laat zien, is dat we niet gemakzuchtig mogen zijn en dat we onze, overigens dikwijls terecht, morele verontwaardiging over het onrecht en geweld in de wereld niet de boventoon moeten laten voeren in het politieke debat. In die zin blijft IKV Pax Christi een vredesbeweging die niet met alle geweld, maar met verzoening en politieke oplossingen op weg blijft gaan naar een nieuw klimaat van vrede.

Edwin Ruigrok

Hans Achterhuis verzorgt een serie van dagcursussen met IKV Pax Christi over capita selecta uit zijn boek *Met alle geweld*. Elke dagcursus baseert zich mede op een uitgewerkte case uit de werkpraktijk van IKV Pax Christi en zullen in het najaar gegeven worden. Betrokkenen bij IKV Pax Christi zullen ook daartoe uitgenodigd worden. *Met alle geweld* werd in 2009 bekroond met de Socrates Wisselbeker als het meest uitdagende filosofische boek in 2008.

Hans Achterhuis, *Met alle geweld. Een filosofische zoektocht*. Uitgeverij. Lemniscaat, 2008

Nieuw klimaat van vrede en gerechtigheid

▽ Soms schaadt traditioneel recht de positie van vrouwen.

Hoe werk je aan vrede in naoorlogse gebieden? "Dat kan alleen door betrokkenheid voor de werkelijke oorzaken van geweld zoals armoede", vindt Bert van Roermund, hoogleraar rechtsfilosofie aan de Universiteit Tilburg en medeschrijver van de nota 'Vrede en Gerechtigheid' van Pax Christi. "Kerken zijn pas geloofwaardig als ze 'kerk van de armen' zijn."

Na een conflict is er vaak een spanningsveld tussen amnestie en vervolging en tussen vrede en gerechtigheid. Hoe zit dat?

"Het spanningsveld tussen amnestie en vervolging is in het internationale recht behoorlijk goed geregeld, met name bij de opdracht aan het Internationaal Strafhof. Vervolging is een zaak van onafhankelijke rechtspraak. Amnestie echter is een politieke aangelegenheid, waartoe dan ook door de juiste politieke organen in internationaal verband besloten moet worden. Het Hof mag ze daarbij niet voor de voeten lopen. Maar die spanning is niet hetzelfde als die tussen vrede en gerechtigheid. Daartussen bestaat eigenlijk weinig spanning. Gerechtigheid is, naar een oude definitie, 'de duurzame en volhardende wil om ieder het zijne te geven'. Ik ken geen betere definitie van vrede. De begripsverwarring

ontstaat als je 'gerechtigheid' gelijk stelt met toepassing van bestaand recht en 'vrede' met een ideaal dat pas in de hemel bereikt zal worden."

De weg naar democratie in naoorlogse gebieden is vaak een lang traject. Hierbij valt de term *transitional justice*. Wat betekent dat?

"Voor mij betekent dat ontwikkeling naar een volwaardige rechtsstaat, oftewel het verbeteren van democratie, mensenrechten en toegang tot onafhankelijk rechters.

De term wordt breder gebruikt en omvat dan ook de pogingen van een samenleving om in het reine te komen met de traumatische ervaringen van een gewelddadig verleden. Soms is dat zelfs zo gewelddadig dat slachtoffers daders worden en daders slachtoffers."

Wat is cruciaal bij vredesinitiatieven in postconflictgebieden?

"Ik kan het niet genoeg benadrukken: dat er kritisch aandacht is voor de eigendomsverhoudingen die aan het conflict ten grondslag liggen. Bijvoorbeeld de herverdeling van land, schadevergoedingen, kredietverleningen."

Waar moet een vredesorganisatie op letten?

"Als vredesorganisatie moet je geloofwaardig zijn. De onpartijdigheid die daarvoor nodig is moet gegrond zijn in zichtbare betrokkenheid op de werkelijke oorzaken van gewelddadige conflicten. Daarbij moet je denken aan onrechtvaardige verdeling van rijkdom en armoede. Kerken zijn pas geloofwaardig als ze

'kerk van de armen' zijn. Deze fundamentele keuze bepaalt wat men in een concreet conflict als 'belangen' ziet, wie men als 'slachtoffers' beschouwt, en welk handelingsdoel als 'oplossing' geldt."

Wat is voor u een *eyeopener* als het gaat om vrede en veiligheid?

"Dat traditionele vormen van *transitional justice* soms de positie van traditionele leiders juist versterken en de belangen van vrouwen kunnen schaden. Een kritische houding ten aanzien van de positie van vrouwen is van groot belang, ook door kerken."

Femke Rongen

Bendes van vier: een wereld zonder kernwapens

Sinds kort staan de kernwapens weer hoog op de internationale agenda, ook bij IKV Pax Christi. We doen een appel op uw actiebereidheid om in uw eigen gemeenschap de inzet voor een kernwapenvrije wereld te versterken. Dat kan door handtekeningen te verzamelen voor het appel (zie hiernaast), maar ook door een eigen 'bende van vier' te organiseren. Hieronder leest u hoe.

In februari werden een nieuw appel en een nieuw rapport gepresenteerd op een persconferentie in Nieuwspoor Den Haag. Inleiders waren IKV Pax Christi directeur Jan Gruiters, president van Pax Christi bisschop A. van Luyn, defensiespecialist Ko Colijn en oud-premier Ruud Lubbers. De laatste twee waren als adviseurs bij het rapport betrokken. Parlementariërs van CDA, PvdA, GroenLinks en SP gaven commentaar en zegden toe een internationaal onderzoek te steunen naar de vraag hoe kernwapens afgeschaft moeten worden. Daags daarop werden tijdens een workshop in Amsterdam plannen afgestemd met vredesbewegingen in Europa en de Verenigde Staten.

De 'bendes van vier'

De nieuwe politieke dynamiek voor een kernwapenvrije wereld is begonnen in januari 2007. Vier Amerikaanse veiligheidsveteranen, de oud-ministers William Perry, George Shultz, Henry Kissinger en ex-senator Sam Nunn, publiceerden een geruchtmakend artikel in de Wall Street Journal. Zij wezen op de gevaren van steeds meer landen met kernwapens en van terroristen die kernwapens in handen kunnen krijgen. In de wereld van nu is het nucleaire afschrikingsstelsel van de Koude Oorlog niet te reproduceren, schreven zij. Een geheel nieuw beleid is vereist: niet langer gericht op het verminderen van de kernwapens, maar op algehele uitbanning. Niet een soort 'minimale afschrikking', maar 'nul' als enige oplossing. Al snel stonden Kissinger en de zijnen bekend als 'de bende van vier'.

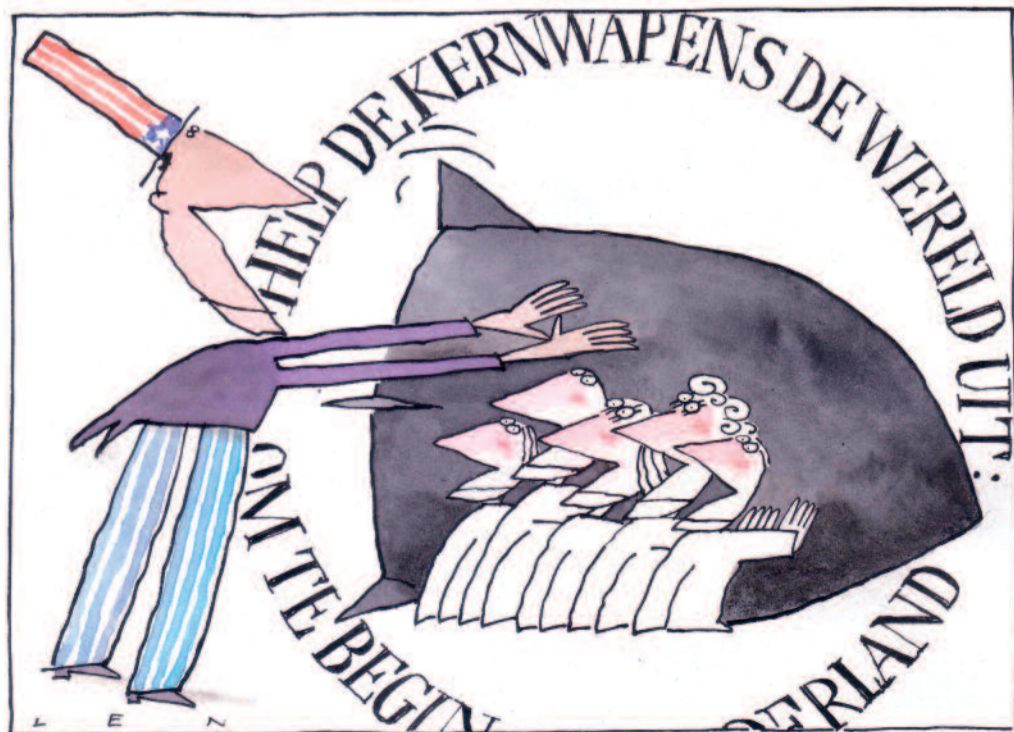
Ook in het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Italië en Noorwegen zijn 'bendes van vier' opgestaan, met ex-bondskanselier Helmut Schmidt als bekendste naam. De presidenten van Amerika en Rusland, Obama en Medve-

dev, hebben op 1 april in Londen verklaard het doel van een wereld zonder kernwapens te steunen. President Obama herhaalde in zijn toespraak in Praag op 5 april zijn steun en kondigde concrete stappen aan. Ook in latere toespraken buiten Europa refereerde hij aan het ideaal om te streven naar een kernwapenvrije wereld.

Toen en nu

IKV Pax Christi steunt deze nieuwe politieke dynamiek, met name in Europa, waar het debat nog in de kinderschoenen staat. In een overleg met vertegenwoordigers van Nederlandse kerken werd door hen zorg geuit over herhaling van de polarisatie van de jaren '80. Maar er zijn twee fundamentele verschillen met toen. Ten eerste, het initiatief komt nu niet van 'de basis' maar van 'de top'. In de VS steunt tweederde van de ex-bewindslieden van defensie en buitenlandse zaken en voormalige nationale veiligheidsadviseurs Kissinger en de zijnen. Er is dus veel minder sprake van een conflictmodel: het gaat om steun zoeken in de kerken, in maatschappelijke organisaties en bij de publieke opinie. Ten tweede, het initiatief en het morele leiderschap komen nu uit de VS. Het is de VS die probeert Europa te overtuigen en niet andersom. Ook dit is een heel andere dynamiek dan in de tijd van president Reagan.

NAVO, Verenigde Naties en Europese Unie De officiële NAVO strategie luidt nog steeds dat kernwapens onmisbaar zijn voor de afschrikking. Ook op Nederlands grondgebied liggen zo'n 10 á 20 nucleaire vrije val bommen, voor de kernwapentaak van een squadron F16's op de luchtmachtbasis Volkel bij het Brabantse Uden. Er zijn aanwijzingen dat de VS zelf van deze taak in Europa af wil. De wapens zijn technisch verouderd en militair achterhaald. Doordat ze over vijf landen ver-

△ Cartoon door Len Munnik, verschenen in Dagblad Trouw 7 april 2009.

Verkorte en geactualiseerde versie van het in februari 2009 door IKV Pax Christi gelanceerde appel

Een appel voor een kernwapenvrije wereld

Kernwapens bedreigen onze wereld nog altijd. Ondanks het einde van de Koude Oorlog zijn er nog zo'n 25.000 kernwapens, waarvan er duizenden op scherp staan. De afspraken in het Non-Proliferatie Verdrag (1968) om te werken aan een kernwapenvrije wereld zijn niet nagekomen. De wereld telt nu negen kernwapenstaten, er is de vrees dat andere landen werken aan de ontwikkeling van eigen kernwapens, en er is de vrees dat nucleaire technologie en kernwapens in handen van terroristen komen. Het blijven vertrouwen op de dreiging met nucleaire massavernietiging beschouwen wij als moreel onaanvaardbaar.

Maar er zijn nieuwe kansen. De aantallen kernwapens zijn sinds het einde van de Koude Oorlog fors verminderd. Over verdere reducties wordt onderhandeld. Rusland en Amerika hebben al 17 jaar geen kernwapens getest. President Obama heeft nucleaire ontwapening hoog op zijn agenda gezet. Minister Verhagen heeft het einddoel van een kernwapenvrije wereld omarmd, maar deze visie nog niet vertaald in moedige politieke stappen.

Wij vragen daarom onze regering met klem om:

- officieel te verklaren dat zij de oproep steunt tot een kernwapenvrije wereld, uiterlijk in 2020.
- zich uit te spreken voor denuclearisering van de NAVO strategie in 2010.
- te besluiten om de kernwapentaak van de Nederlandse luchtmacht te beëindigen.

Een kernwapenvrije wereld vereist moreel leiderschap en politieke wil. Wij vragen regeringen, religieuze leiders, maatschappelijke instellingen en burgers deze oproep te steunen. Lees de volledige tekst van het rapport en het appel op www.nonukes.nl of bestel het bij IKV Pax Christi.

Nederland mag niet achterblijven; het kan in de NAVO en in de EU actief steun zoeken voor deze nieuwe ontwikkelingen. Laat zien dat ook u vindt dat dit historische moment benut moet worden. Steun onze oproep aan de regering door het appel op www.nonukes.nl te tekenen en laat ons weten of u onze campagne ook op andere wijze wilt ondersteunen. Handtekeningenlijsten, banners en achtergrondinformatie zijn te downloaden vanaf de website.

spreid liggen, vormen ze een veiligheidsrisico, het gevaar dat terroristen de wapens stelen. Het zijn nu Europese regeringen die hechten aan de invloed die zij door een semi-nucleaire status menen te kunnen uitoefenen. De NAVO zal eind 2010 een nieuw 'strategisch concept' vaststellen. Daarom zal één van onze doelstellingen zijn: het denucleariseren van de NAVO strategie. Uiteraard houdt dit ook in dat de kernwapens uit Volkel verdwijnen.

Een andere prioriteit is het versterken van het Non-Proliferatie Verdrag, waarvan in 2010 de 5-jaarlijkse toetsingsconferentie plaats vindt. Dat is het verdrag dat de verdere verspreiding van kernwapens tegen gaat. Dankzij Obama is stemming in de Verenigde Naties voor het eerst sinds jaren weer optimistisch. Ook de Europese Unie moet zich dit jaar achter de nieuwe koers van Obama stellen. Vooral Frankrijk en een aantal ex-communistische landen voelen er weinig voor. De laatste vrezen nog steeds Rusland. Uiteraard is er ook een wijziging nodig van het Russische kernwapenbeleid. De meeste kernwapens in Europa zijn Russisch.

Intussen is in de eerste helft van 2009 de urgentie van een nieuw beleid alleen maar toegenomen: door de nieuwe Noord-Koreaanse

kernproef, door de verdenking dat Iran op weg is naar een eigen bom en door de gevreesde onveiligheid van de kernwapens in het steeds onstabielere Pakistan.

Lokale bendes van vier

Veel te doen dus. Verwerkelijking van het doel van een wereld zonder kernwapens kan niet zonder maatschappelijke druk, anders blijven politici zich verschuilen achter de oude afschrikingsdoctrine. En daar hebben we uw hulp bij nodig. Het zou mooi zijn als er ook in Nederland een 'bende van vier' bekende oud-politici opstaat, om een impuls te geven aan het debat.

Maar we hoeven daarop niet te wachten. We kunnen vast beginnen met 'bendes van vier' op burgemeestersniveau, 'bendes van vier' op kerkelijk niveau, kortom 'bendes van vier' binnen de eigen gemeenschap. Nu de Amerikaanse politiek zo duidelijk het voortouw heeft genomen, moet in Europa het antwoord komen van zowel 'de basis' als 'de top'.

Laurens Hogebrink

De volledige tekst van het appel en het rapport zijn op de website www.nonukes.nl te vinden.

Inspiratie voor lokale actie

Staatssecretaris Albayrak opent vredesmonument de Duif in Breda

Zaterdag 19 september organiseert de RK parochie Breda-Noord een lokale opening van de Vredesweek. Dit jaar is staatssecretaris van Justitie Nebahat Albayrak uitgenodigd. Zij zal 's middags het Vredesmonument de Vredesduif openen. Vooraf is er een multiculturele markt georganiseerd door de Afrikaanse gemeenschap in Breda. Ook de muzikale optocht is multicultureel. Niet alleen Harmonie Vondel trekt door de straten, ook de klanken van de Surinaamse muziekgroep MoksiLobi en de Antilliaanse brassband verlevendigen de eerste zaterdag van de Vredesweek. Zes koren zingen het Vredesweeklied met de buurtbewoners.

Alle Vredesweekvierders lunchen gezamenlijk in het Buurthuis Geeren-Zuid, waarna er nog een cultureel programma in de middag is.

Het volledige programma zal in september op de website www.parchiebredanoord.nl staan.

Activiteiten van andere groepen en gemeenten vindt u op www.vredesweek.nl onder lokale activiteiten.

Gemeentelijke vredesprijs

Diverse steden hebben al een eigen vredesprijs ingesteld, soms op initiatief van de Centra voor Ontwikkelingsvraagstukken (COS). In steden als Tilburg, Breda en Zwolle hebben ze er al veel ervaring mee. Wilt u uw gemeente stimuleren om iets in de Vredesweek te doen, dan kunt u suggereren om bijvoorbeeld de Internationale Dag van de Vrede, 21 september, aan te grijpen. Laat die dag duizend vredesvlaggen wapperen op scholen en publieke gebouwen! Vredesvlaggen zijn te bestellen via www.kerkenvrede.nl.

Vredeswerkdag

Begin mei organiseerde IKV Pax Christi de jaarlijkse Vredeswerkdag, een dag met workshops en lezingen als inspiratie voor de Vredesweek. Zo'n tweehonderd mensen bezochten de dag. Jan Gruiters, mgr. Ad Van Luyn en Jan Pronk gingen in op het thema van de Vredesweek 'Naar een nieuw klimaat van Vrede' en het vredesproject Europa. Kerk in Actie, Islam en Dialoog, Kerk en Vrede, People Building Peace en anderen leverden bijdragen aan het programma. Op www.vredesweek.nl is het verslag van deze dag te lezen.

Discussiebijeenkomsten: samen werken aan een nieuw klimaat van vrede

Wilt u het politieke aanpakken, beleg dan een bijeenkomst over vrede waarin u de burgemeester en andere gemeentelijke vertegenwoordigers bevraagt. Op 3 maart 2010 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. Start het debat hierover in de Vredesweek zodat de ideeën voor een vreedzamere, duurzamere en solidaire samenleving, kunnen worden gepresenteerd in een publiek debat, voorafgaand aan de gemeenteraadsverkiezingen van 3 maart 2010.

Inspiratie voor lokale actie: de dvd 'Naar een nieuw klimaat van vrede'

Wamith Abraham uit Irak vertelt: "Hoop komt niet alleen van Obama. De hoop is dat ondanks het geweld, de vele moorden en ontheemden, ondanks de verschrikkingen die je aantreft in Gaza, Libanon en Irak, je verbazingwekkend genoeg mensen ziet die hun nek uitsteken, die proberen iets te doen tegen geweld en onrecht." Ook vertellen Eric Abedilembe uit Congo, Aleksandra Letic uit Bosnië en Inge Baanders uit Nederland wat werken aan een nieuw klimaat van vrede voor hen betekent.

De dvd is speciaal voor de Vredesweek 2009 geproduceerd en te bestellen via de website www.vredesweek.nl. Op de site treft u ook gespreksvragen, die IKV Pax Christi heeft geformuleerd als aanvulling op de dvd.

Voor de Lieve Vrede Prijs

Organiseert u een activiteit in de Vredesweek (19-27 september 2009), ding dan mee naar de vermelding van 'meest succesvolle vredesweekactiviteit 2009' en win 250 euro. Het bedrag is bedoeld als stimulans voor een nieuwe, nog leukere activiteit in de Vredesweek 2010. Zie ook www.vredesweek.nl.

Verslag van Vrede in Vught

IKV Pax Christi-medewerker Edwin Ruigrok ging al op bezoek in Vught waar de lokale MOV-groep (Missie, Ontwikkeling en Vrede) met de Beweging voor Barmhartigheid een bijeenkomst organiseerde met de eenvoudige en aansprekende titel 'Vrede voor Vught'. Een vrouwelijke huisarts, een pastoraal werker, een politieagent en een jongerenwerker van Marokkaanse afkomst vertelden over hun werk, hun samenwerking met elkaar en hun beeld van vrede. Samen maakten zij duidelijk hoe zij een klimaat scheppen van vrede. Ruigrok: "Het was een eenvoudige, maar buitengewoon plezierige avond met een prachtige sopraan begeleid door piano."

Bevlogen vredeswerker: Bep Verhaar

Denk je aan het vredeswerk in Den Haag, dan denk je aan Bep Verhaar (78) van het Haags Interkerkelijk Vredeswerk. Al sinds de campagnes tegen kernwapens in de jaren zeventig en tachtig zet zij zich in voor de wereldvrede. Wat vindt zij van het motto dit jaar? Waar liggen voor haar de uitdagingen?

Naar een nieuw klimaat van vrede. Wat roept dit motto bij u op?

"Het motto is een breed thema. Mensen moeten zelf een onderwerp kiezen om in de Vredesweek mee aan de slag te gaan. Dat kan van alles zijn, over vrede en veiligheid, armoede problematiek, de economische samenwerking in Europa, de dialoog tussen Israëliërs en Palestijnen tot en met de verhoudingen van mensen in hun eigen buurt. Die verdeeldheid van onderwerpen maakt het soms moeilijk om activiteiten te organiseren. Vroeger had je een heel direct thema en kreeg je makkelijker mensen mee. Al had je toen ook mensen met aversie. Maar dit weerhield ons toen niet, en nu ook niet."

Hoe zijn de mensen nu betrokken?

"Het mooie van nu is dat er veel kerken aangesloten zijn bij ons netwerk. Ik ben secretaris van het Haags Interkerkelijk Vredeswerk, waarvan de stuurgroep bestaat uit leden van de Protestantse Kerk in Nederland, de Doopsgezinde gemeente en Rooms-Katholieke kerk. Dat geeft ontzettend veel mogelijkheden. Vroeger waren er natuurlijk meer mensen actief. Bij een activiteit had je al snel zo'n 80 tot 90 deelnemers. Nu mag je blij zijn als er 40 mensen komen opdagen. Dat is jammer, want de problematiek blijft urgent."

Wat zijn de uitdagingen voor het vredeswerk op dit moment?

"Wat mij betreft krijgt ontwapening weer veel aandacht. Al heeft de Vredesweek een breed thema, we mogen de kernwapens niet vergeten. De dreiging neemt toe, zeker met het huidige terrorisme en radicale staten zoals Noord-Korea. Op de Vredeswerkdag in mei was ik bij de workshop over kernwapens en ik heb daar gezegd dat ik in Den Haag een lokale 'bende van vier' ga opzetten. Prominente mensen die net als de vier Amerikaanse oud-politici kernwapens weer op de maatschappelijke en politieke agenda zetten."

Is dat ook interessant voor jongeren?

"Wellicht. Al kijken jongeren vaak wel meer naar het geheel van de maatschappij en niet zozeer naar een deelonderwerp. Ze zijn anders betrokken dan mensen van mijn leeftijd. Daarom moeten we ze er zeker bij blijven betrekken."

Den Haag heeft weer een vol programma tijdens de Vredesweek. Waar kijkt u zelf naar uit?

"We gaan verhalen op scholen vertellen. Er is een tentoonstelling over de geschiedenis van het Haagse vredeswerk. De donderdagavonden met verdieping in het motto vind ik altijd bijzonder. En natuurlijk op zaterdag het Vredesfeest in de Thomaskerk. Een dag met veel verschillende mensen, een Hindoestaanse dansgroep, muziek van diverse koren en het Hofstad Jeugdorkest, dat is echt uniek. Heel feestelijk."

Femke Rongen

Kijk voor het volledige programma van de Vredesweek in Den Haag op www.vredesweek.nl.

Den Haag noemt zichzelf graag de stad van vrede en recht ▾

Vredesactivist Linda Samson Heide: mijn kern is vrede

Naam: Linda Samson Heide

Leeftijd: 56 jaar

Plaats: Amsterdam

Eind jaren '70 nam ik deel aan de strijd tegen kernwapens. Mijn kern is vrede en daarmee een natuurlijk deel van mijn leven.

Achtergrond

Ik kom uit Suriname. Toen ik 12 jaar was, verhuisde ons gezin naar Nederland, omdat mijn vader was uitgenodigd. Dat zou voor één jaar zijn. Omdat vader plots overleed, zijn we niet teruggegaan. Dát jaar was een tragedie voor ons. Ik was sowieso geschokt dat niet iedereen bruin was zoals ik en ook dat er averesie was tegen mijn kleur. Ik heb inmiddels

heerlijke jaren achter de rug als leidinggevend verpleegkundige. Ik ben nu zelfstandig coach/counsellor. Ik help mensen die een trauma hebben opgelopen om weer in hun

eigen kracht te staan. Ook werk ik nog als verpleegkundige in terminale zorg en help ik gezinnen met huilbabies. Ik geef de baby massage, zodat het gezin weer in harmonie verder kan. Daarnaast ben ik actief in de Stichting Zonneglossis. Zie voor de komende activiteiten www.zonneglossis.tk

Waarom werk ik aan vrede

Vrede is mijn natuur, voor veel mensen is het helaas nog geen werkelijkheid. Ik wil graag mijn steentje bijdragen aan vrede. De afwezigheid van vrede in bijvoorbeeld veel landen in Afrika is voor mij een motivatie om me hierin te zetten voor vrede. Als je deelt, vermenigvuldigt je. Vrede hoort ook bij mij, je krijgt het mee met je opvoeding. Ik zelf heb het als een grote schok ervaren dat toen ik hier in Nederland kwam het niet vanzelfspre-

kend was dat iedereen om me heen bruin was. Ik ervoer de manier waarop ik soms behandeld werd als een conflict. Ik ben een deel van alles, ik wil mijn steen bijdragen en in mezelf en kleine omgeving actief te zijn. Ik heb pas rust wanneer wij elkaar zien als méns en angst hebben omgezet in vertrouwen; delen en dan merken dat er overvloed is. Wanneer we delen, wordt alles juist groter.

Hoop op vrede

Ik hoop dat we allemaal individueel werken aan integriteit. Ik hoop dat veel mensen vanuit hun hart aan vrede blijven werken en zo een ander vrede kunnen schenken. Dat vrede echt van binnenuit komt en niet een opgelegde vrede is of één die om politieke redenen gemaakt wordt.

4 Mei op het Terras

een gedicht van vredesdichter Eric van Hoof:

*Er hangen zonnig lome geschutkoepels,
waaronder bolle glazen als helmen
stil stomen en de dreigende stilte
niemand verbazen zal met het vangen
van een ijzeren roofvogel die daar
een moment boven deze stad zweefde.
Mensen praten er is geen kogel die
zwijgen wel afdwingt en het beleefde
laat herleven tussen glas en asbak.
Een honderdtwintig seconden oorlog
die mensen als een strak korset verstikt
en alsnog een ernst van twee minuten
oplegt als de bomen zwanger van mei
reeds de geur van vrijheid ademen.*

Islamitisch vredesactivisme

Islamitische vredesactivisten willen toenadering tot politieke en vredesorganisaties in het Westen en klagen dat het Westen vooral aandacht heeft voor de extreme krachten in de regio, ten koste van de vreedzame krachten in de islamitische wereld. Dat blijkt uit twee onderzoeken van IKV Pax Christi naar islamitisch vredesactivisme in het Midden-Oosten (Libanon, Syrië en Jordanië) en Marokko. Zie ook www.ikvpaxchristi.nl.

Het Ronde Tafelhuis in Tilburg-Noord

Het Ronde Tafelhuis is een interreligieus ontmoetingscentrum in Tilburg-Noord. In dit centrum staan de bewoners van Tilburg-Noord met al hun vragen rond religie en samenleving centraal. De onderlinge samenwerking wordt gestimuleerd door de ontwikkeling van een gezamenlijk programma-aanbod, bijvoorbeeld met filmavonden en laagdrempelige bijeenkomsten. Diverse organisaties zijn verbonden aan het initiatief, waaronder de Ghanese Pentacostgemeenschap, de Marokkaanse Tilburgse Ouderen en Ouders, de Afghaanse vereniging Tilburg, de Somalische zelforganisatie Stichting Rajo-

Soon, LATINAS4LIFE, de Antilliaanse gebedsgroep Kreashon Misal en de parochie Heikant-Quirijnstok. Er zijn goede, intensieve contacten met onder andere het gemeentebestuur en de wijkbibliotheek.

In juni reisden coördinator Thea van Blitterswijk en Habib Mahmood, secretaris van de Vereniging van Afghanen in Tilburg naar Bosnië. "We willen graag onze ervaringen delen. Natuurlijk houden wij ook onze ogen en oren goed open. Ongetwijfeld kunnen wij ook leren van de mensen die in Bosnië, dat nog steeds worstelt met de gevolgen van de oorlog, de andere religies de hand reiken."

Zie www.rondetafelhuis.nl

Kom vanavond met verhalen

In de vredesweek kunt u ook een avond organiseren over een specifiek conflict. U kunt natuurlijk een gastspreker uitnodigen. Op de website www.vredesweek.nl treft u onder de knop materiaal de sprekersbank van IKV Pax Christi. Het is een overzicht van mensen die actief betrokken zijn bij vredeswerk en daar inspirerend over kunnen vertellen.

U kunt bijvoorbeeld Edwin Ruigrok uitnodigen, identiteitsmedewerker bij IKV Pax Christi. Hij werkte ruim 10 jaar als landbouwadviser in Afrika en Azië. "Naar een nieuw klimaat van vrede betekent voor mij een hoop. Dat we de kans grijpen om de bakens te verzetten en dat vrede voor elke mens mogelijk wordt. Dat betekent werk aan de winkel in onze wijk, maar ook in de politiek van Nederland en Europa. Ik laat me graag inspireren door tegendraadse spirituele vernieuwers als Dietrich Bonhoeffer, Etty Hillesum, maar ook door Bisschop Paride Taban uit Soedan."

Of nodig Annemarie Sweeris, Programmamedewerker Grote Meren Gebied (DR Congo) uit. "Werken aan een nieuw klimaat van vrede betekent voor mij het solidair zijn met daadkrachtige mensen, die zich ondanks hun soms moeilijke omstandigheden in oorlogsgebieden keihard inzetten voor het verbeteren van hun eigen omgeving. Het betekent voor ons als westen een morele verplichting deze mannen en vrouwen niet in de steek te laten, maar te ondersteunen, ook als de eerste hype voorbij is."

Ook Gijsbert van Iterson Scholten, programmaleider Marokko is een goede spreker. "Werken aan een nieuw klimaat van vrede betekent voor mij het aangaan van een gesprek met diegenen met wie je het het minst mee eens bent: radicale moslims, voormalige terroristen en neo-liberale conservatieven. Want alleen door je met je vijand te verzoenen ontstaat er een nieuw klimaat van vrede."

U kunt in de Vredesweek ook op een heel andere manier aandacht vragen voor een conflict. Voor het conflict tussen Israël en Palestina, hebben IKV Pax Christi, Kerk in Actie, ICCO, Doopsgezind WereldWerk, Kerk en Vrede en Vrienden van Saabeel een verhalenbundel samengesteld. Het zijn verhalen, gedichten en gebeden geschreven door en over gewone Palestijnen en Israëliërs. Hiermee brengt u het conflict dichtbij zonder direct in discussies van voor of tegen de staat Israël te belanden. Bestellen kan via Kerk in Actie.

Prijs voor clustermunitiecampagne

De Clustermunitie Coalitie (CMC), waar IKV Pax Christi deel van uitmaakt, heeft voor haar campagne tegen clustermunitie de Tipperary International Peace Award ontvangen. De campagne resulteerde in een verbod op clustermunitie. De conventie die dit verbod regelt, werd eind 2008 in Oslo ondertekend. Dit jaar staat in het teken van ratificatie van het verdrag en vernietiging van voorraden oude clustermunitie. Landen die nog niet getekend hebben, zullen op actie van de clustermunitie coalitie kunnen rekenen. Ook banken en bedrijven die nog investeren in clustermunitie kunnen rekenen op aandacht. Naar een nieuw klimaat van vrede, betekent dus ook doorgaan met actie tegen clustermunitie.

Vreugde bij de clustermunitie coalitie na ontvangst van de prijs.

▽ Foto: Emma Jervis/Press 22

Jong tegengeluid

Jongeren hebben een podium nodig

IKV Pax Christi medewerker Erik Rouw organiseert het jongerenevenement Nacht van de Vrede. Hij omschrijft zich zelf als een 'kleine bruggenbouwer' uit een arbeidersgezin. "Jongeren zijn zich wel degelijk bewust van mondiale en lokale vraagstukken."

Erik Rouw (27) organiseert voor vredesorganisatie IKV Pax Christi het evenement Nacht van de Vrede. Jongeren betrekken bij het werk van de vredesorganisatie staat centraal. Daar horen ook de zogenaamde 'kwetsbare' jongeren – lager opgeleid, wonend in een prachtwijk – bij, vindt Erik. "Ik wil een positief tegengeluid laten horen. Door middel van cultuur wil ik mensen met verschillende identiteiten bij elkaar brengen. Vooral vmbo-jongeren kunnen een hele positieve bijdrage leveren. Hun grote mond is al lang en breed uitgemeten. Hun mogelijkheden nog niet." Voor de vredesorganisatie is het een interessante doelgroep, meent Erik. "Door te luisteren naar deze jongeren, zullen anderen je nog serieuzer nemen en word je een betere afspiegeling van de maatschappij."

De term 'kwetsbaar' vindt Erik eigenlijk maar onzin, die zelf als jongere in verschillende wijken in verschillende steden heeft gewoond. "Misschien behoorde ik zelf ook wel tot de kwetsbare jongeren. Ik zat op een vmbo-college (destijds mavo) en ben in zulke prachtwijken opgegroeid. Toch beschouw ik me allerminst kwetsbaar, mijn vrienden ook niet. Met een kleine groep gaat het inderdaad slecht, maar met de meerderheid van de jongeren gaat het goed. Juist deze groep wordt vaak vergeten en te weinig om hun mening gevraagd. Zij hebben een stem nodig", vertelt Erik enthousiast.

Jongeren zijn zich wel degelijk bewust van mondiale en lokale vraagstukken, al wordt soms anders gedacht. Het moet alleen geen

ver-van-mijn-bedshow worden, meent de jonge vredeswerker. "Jongeren willen graag direct resultaat zien en willen niet teveel blijven hangen in complexe vredesprocessen. We willen zien en geloven. Niet alleen ver over de grens in onbekende landen, maar ook direct in onze eigen straten. Een soort van praktische vrede."

Met een beetje durf hoeft het allemaal niet zo ingewikkeld te zijn, meent Erik. Want jongeren zijn mondig, brutaal en geloven heilig in hun visies op de dagelijkse problematiek in onze samenleving. Als geen ander kunnen

ze uitblinken in het bewegen op verschillende niveaus en in verschillende situaties. Maar dan moet er wel ruimte voor hen zijn. Erik: "Het is een kwestie van durven bewegen en ruimte maken voor een ander. Jongeren

hebben een podium nodig en vragen aan volwassenen wat vertrouwen. Soms lijkt het wel alsof het een vredesproces bewust ingewikkeld wordt gehouden, alsof het dan interessanter zou zijn. Maar vrede leeft op elke hoek van de straat. Vraag een willekeurige jongere iets over zijn leven en hij vertelt je precies over zijn visie op de multiculturele samenleving, dat het voor hem nauwelijks voor problemen zorgt en al helemaal niet zo complex is als vaak wordt gesuggereerd", vertelt Erik. "Vraag de jongeren op straat eens naar een oplossing voor een mondiaal vraagstuk. Zij zullen je doen verbazen."

Tijdens het evenement de Nacht van de Vrede, dat naast de vmbo-jongeren ook op hoger opgeleide jongeren mikt, krijgen jongeren een groot podium; naar verwachting komen er circa 500 jongeren bij elkaar. Aan durf en lef zal het die avond niet ontbreken. Met de debatten, workshops en allerlei ontmoetingen worden jongeren niet alleen geïnformeerd maar vooral ook geïnspireerd en gemotiveerd om daadwerkelijk een geluid te laten horen dat een verschil kan maken.

Femke Rongen

△ Jonge vredesvechters luisteren aandachtig

Nacht van de Vrede

Op maandag 21 september vieren jongeren de Nacht van de Vrede in Club Odeon in Amsterdam. Zo besluiten zij de door de VN uitgeroepen Internationale Dag van de Vrede. De formule bestaat uit een pittige combinatie van inhoudelijke debatten afgewisseld met entertainment op muzikaal en culinair niveau. Het menu bestaat uit interviews met prominenten als IKV-voorzitter en voormalig vertegenwoordiger van de VN Jan Pronk, documentaires over onder meer Cubaanse rock en Balkan beats, een debat met en over vredesactivisten in het Midden-Oosten, diverse workshops, een netwerkcafé, de Peace Poetry Slam, hapjes en drankjes in het kader van het Suikerfeest en natuurlijk muziek, met onder meer dj's Kraak & Smaak.

De Nacht van de Vrede komt tot stand in samenwerking met de Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling (NCDO). Daarnaast is er op onderdelen samenwerking met de omroepen NCRV (Programma P), VPRO (documentaires van Metropolis TV), Llink en met radiostation FunX.

Om vast een indruk van het programma te geven, laten we zien hoe de onderdelen van

de nacht verdeeld zijn over verschillende ruimtes.

Smoke & Cinema (Green Room)
- Raki & Cigarettes (Balkan)
- Rum & Cigars (Cuba)
- Metropolis TV (Documentaires)

Peace Guerilla (Gold Room)
- Digital Heroes in The Middle East,
- bloggers uit het Midden-Oosten

Room of Knowledge (Red Room)
- Workshops over vrede en conflict

Netwerk Café (Brasserie)
- Kom in contact met professionals uit het veld en andere vips, onder andere uit het netwerk van de NCDO World Connectors.

Industry of Peace (Balkon)
- Sneakerzzz pimpen
- Graffiti Schrijvers
- Wall of Peace
- Exposities

Meer informatie is te vinden op www.nachtvandevrede.nl

Domplein = Vredesplein

In Utrecht staat op 21 september voor 's middags en 's avonds een evenement gepland in en rondom de Domkerk. Het Domplein wordt omgedoopt tot Vredesplein. Dit gebeurt in samenwerking met de Vrede van Utrecht, de Domkerk, de Muziekschool, het Academiegebouw en debatcentrum Tumult. De dag wordt traditioneel afgesloten met het maken van een levend vredesteken, dit keer verlicht op het Domplein

Visies op Vrede

Op donderdag 24 september volgt de uitreiking van de scriptieprijs 'Visies op Vrede' na het symposium over Responsibility to Protect. Deze bijeenkomst is van 14.00 tot 17.00 uur en wordt georganiseerd door IKV Pax Christi, de Stichting VredesWetenschappen, de Universiteit Tilburg en Amnesty International. Het symposium vindt plaats op de Universiteit van Tilburg. Hbo- en wo studenten kunnen nog tot 1 juli hun scriptie inleveren en kans maken op 1500 euro. ASN Bank sponsort de prijs.

Colofon

De Vredeskrant 2009 is een uitgave van IKV Pax Christi, het samenwerkingsverband van IKV en Pax Christi. Het is een speciale uitgave van Vrede.Nu, (3e jaargang nummer 2). Vrede.Nu verschijnt vier keer per jaar voor donateurs, leden en andere geïnteresseerden in het vredeswerk van IKV, Pax Christi en het samenwerkingsverband.

Redactie: Femke Rongen, Piet Halma en Helma Maas (eindredactie).

Met dank aan o.a. Bep Verhaar, Linda Samson Heide, Laurens Hogebrink, Edwin Ruigrok, Dion van den Berg, Jan Jaap van Oosterzee, Juul Muller, Erik Rouw, Roger van de Wetering, Jean Marc Jacobs en Len Munnik.

Fotografie: o.a. Ministerie van Defensie, Emma Jervis, Tebogo Letsie (IRIN News), Frans de Waal, Thijs de Lange en IKV Pax Christi-archief.

Opmaak en druk: Van der Weij BV, Hilversum.
ISSN 1874-6497

**IKV PAX
CHRISTI**

IKV Pax Christi, Godebaldkwartier 74,
3511 DZ Utrecht
Postbus 19318, 3501 DH Utrecht
Tel (030) 233 33 46, Fax (030) 236 81 99
info@ikvpaxchristi.nl
www.ikvpaxchristi.nl
Giro: 306090 t.n.v Vredesweek IKV Pax
Christi

VOOR
GOEDE DOELLEN

Het CBF-Keurmerk is verstrekt aan het IKV en aan Pax Christi Nederland